

кукумунда – *A dogswoogler* – хтось, хто є дурний і те, що він робить немає сенсу;
ліліпунсик – *The titchy one* – titchy-відьомський, один з відьмаків;
прудкасик – *Galloping* – швидкоплинний.

Способом калькування (це буквальный переклад, результатом якого є нова лексема) перекладені такі неологізми:

Відбивні молотилки («Вони такі, як відбивні молотилки») [2, С. 38], *As bumblehammers* («They is as big as bumblehammers») [4, С. 28], – *bumple-буми*, *hammers-молотки*

Жінок-велетенюк – *A woman giant* – жінка-велетень;

Ліліпунсик – *Runt* – карлик;

Rotrasper – rot – гниль, *gasper* – шкрібач – гнилошкрібка

Побрехельчиком («Я не хотіти, щоб мене прозивали побрехельчиком») [2, С. 51].

A fibster («I is not wishing to be called a fibster») [4, С. 37] – *брехунець*;

Сироїтка («То ти бути сироїтка?»), [2, С.42], *An norphan* («You is a norphan?»), [4, С. 30] – *сирота*.

Спосіб калькування можна простежити, зіставивши дослівний переклад англійського слова та український варіант В. Морозова.

Проаналізувавши наведені вище приклади перекладу, можна Морозов використовує такі способи, як калькування, напівкалькування, транслітератарції та підбирає семантичні неологізми, максимально зберігаючи при цьому функціонально стилістичне навантаження слів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коптілов В. Теорія і практика перекладу [Текст]: навчальний посібник. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
2. Р. Дал. ВДВ (Великий Добрий Велетень). Повість. Перекл. з англ. В.Морозова за ред І Малковича Київ: АБА-БА-ГА-МА-ЛА, 2013. 272 с.
3. Севастюк М. І. Відтворення стильових домінант казкової повісті Роальда Дала «ВДВ» в українському перекладі. // «Молодий вчений». №2 (66). Лютий, 2019. С. 64–69
4. Roald Dahl *The BFG. Puffin*, 2007. 217 с.
5. В. Морозов: Ім'я Гаррі Поттера слід було перекласти як «Грицько Гончар». [Електронний ресурс]. URL: <https://vsiknygy.net.ua/interview/31/?fbcl>

Нестерович Юліана
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина

СЕМАНТИКО-ДЕРИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ У ТВОРАХ ОКСАНИ ЗАБУЖКО

«Питання словотвору були й залишаються одними з актуальних у сучасному мовознавстві. Продуктивним способом словотвору української мови є складання» [4, с. 153]. М. Я. Плющ зазначає, що «складання – це спосіб творення складних слів поєднанням двох або більше основ чи цілих слів або їх скорочень» [5, с. 31]. Як зауважує І.М. Бабій, «складні слова як наслідок семантичної конденсації двох компонентів словосполучення, на основі яких вони виникли, є естетично вагомим засобом у мові художньої літератури» [1, с. 190].

Синхронно й найбільш повно проблематика складних слів висвітлювалась у працях Г.О.Винокура, М.М.Шанського, О.Ф.Ковальової, О.А.Василевської, М.І.Привалової, В.В.Лопатіна, А.І.Мельникової та ін. Українські композити досить повно проаналізовано у працях Н.Ф.Клименко, М.Я.Плющ, К.Г.Городенської, В.О.Горпинича, І.І.Ковалика, О.К.Безпояско, Є.А.Карпіловської, І.М.Бабій, Л.П.Кислюк, Л.Є.Азарової, Г.М.Вокальчук та ін.

Протягом останніх років особливо зростає інтерес до вивчення та дослідження творчості сучасних українських письменників. Цьому сприяє генерація нового покоління талановитих поетів та прозаїків, до числа яких, безумовно, належить Оксана Стефанівна Забужко. Її творчість вражає багатогранністю, образністю, метафоричністю. Як зазначає М. Г. Максименко, «мовний феномен Оксани Забужко привертає до себе увагу насамперед незвичністю, нешаблонністю лексики та образних засобів, вільним поводженням з стильовими нормами літературного словотворення» [6, с. 5].

Особливої уваги заслуговують *складні прикметники* у творчості Оксани Забужко, які в сучасному мовознавстві є мало дослідженими, тому наше дослідження є *актуальним*.

Мета статті – здійснити структурно-семантичний аналіз складних прикметників у поезії Оксани Забужко.

Як виявив здійснений нами аналіз, складні прикметники у творах О.Забужко найчастіше утворені способом складання. На основі підрядних сполучень іменника і прикметника (іменника і числівника) виникли такі слова: *двоногий* (від словосполучення *дві ноги*); *мишачохвостий* (від словосполучення *мишачий хвіст*); *пронизливоокий* (від словосполучення *пронизливе око*); *чорнобровий* (від словосполучення *чорні брови*) та ін. Сполучним елементом у них виступає інтерфікс «о».

На базі сурядних словосполучень прикметників утворились такі складні слова: *темно-сірий*, *розмашисто-гострий*, *ренесансно-красивий*, *надривно-малиновий*, *гадючо-холодний*, *кубістично-кістлявий*, *тепло-шоколадний*, *жовто-блакитний*, *буришиново-жовтий*, *ясно-синій*, *образно-мальовничий*, *світло-зелений*, *неосяжно-багатий* та багато інших.

Зауважимо, що в сучасній українській дериватології побутує погляд, що такі складні лексеми утворені змішаним способом: складанням з нульсуфіксацією. На цьому наголошують, зокрема В. О. Горпинич, С. Є. Панцьо, Л. О. Вакарюк та ін.

Є група складних прикметників, компоненти яких характеризують предмети за різними ознаками: *нестерто-яскравий*, *розмашисто-гострий*, *надривно-малиновий*, *густо-рожевий*, *тепло-шоколадний*, *смолисто-кучерявий*. Проте в мові художніх творів Оксани Забужко немає дисонансу: усі її новотвори надзвичайно гармонійно влітаються в канву поезії чи прози. Деякі компоненти, з яких складаються слова, перебувають в антонімічному відношенні один щодо одного, наприклад, *чорно-білий*

Деякі складні прикметників, які трапляються у творах Оксани Забужко, утворені словоскладанням: *ніжний-ніжний*, *чорним-чорнявий*, *рівним-прерівна*, *голий-босий*, *хитливий-сміхотливий*, *малий-хоровитий*. За характером твірної бази ці слова належать до таких груп:

парні зближення сумарної семантики: *голий-босий*;

повтори, що є експресивною редуплікацією певного слова: *ніжний-ніжний*, *чорним-чорнявий*, *рівним-прерівна*.

Низку складних прикметників утворено складносуфіксальним способом: *багатосерійний*, *гостросюжетний*, *двоколісний*, *парнокопитний*, *середньовічний*, *тисячосвічний*, *тисячолітний*, *глибоководний*, *гулкостінний*, *п'ятикімнатний*, *п'ятирічний*, *червоногалстучний*. У цих словах *-н-* виступає словотворчим суфіксом:

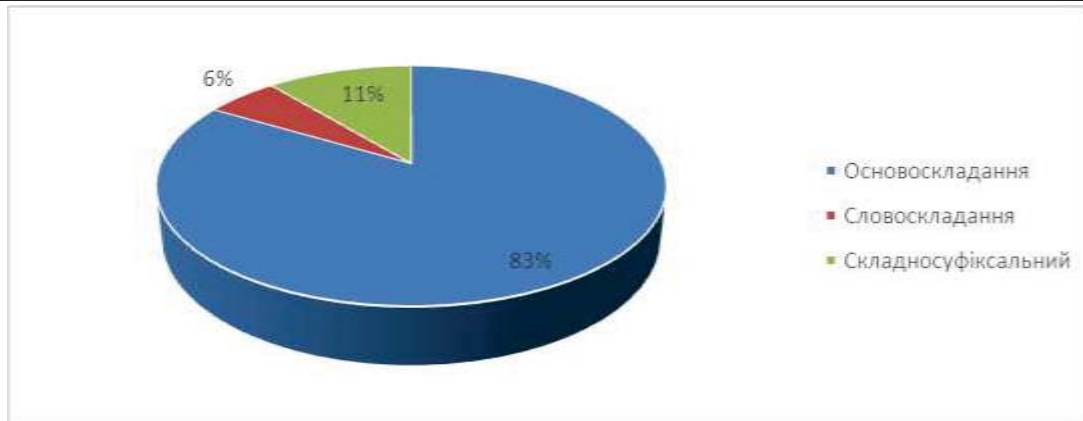
а) при початковому компоненті – основі прикметника: *гостросерійний*, *парнокопитний*, *середньовічний*, *глибоководний*, *гулкостінний*, *червоногалстучний*, а саме: глибок + о + вод + н - ий ← глибока вода;

б) при початковому компоненті – основі числівника: *двоколісний*, *тисячосвічний*, *тисячолітний*, *п'ятикімнатний*, *п'ятирічний*, *багатосерійний*, а саме: дв + о + коліс + н - ий ← два колеса.

Продуктивність способів творення складних прикметників у поезії Оксани Забужко та їх співвідношення можна простежити у наведених нижче Таблиці 1 та Діаграмі 1.

№	Спосіб творення	К-сть складних прикметників
1.	Основоскладання	91
2.	Словоскладання	6
3.	Складносуфіксальний	12

Таблиця 1. Способи творення складних прикметників у творах О. Забужко

Діаграма 1. Продуктивність способів творення складних прикметників у творах Оксани Забужко

Складні прикметники, виявлені у творах Оксани Забужко, характеризують особу, предмет чи явище за такими ознаками:

- матеріал: *конфітурно-морозивний* слід;
- внутрішні (психологічні) риси людини: *одчайдушно-веселий* боярин, *безкорисливо-щирий* захват, *неосяжно-багата* душа;
- зовнішні риси людини чи тварини: *боголикий* князь, *вухоослий* дідок, *гіллясто-нервові* руки, *невідривно-уважне* обличчя, *недитинно-владний* рот, *ренесансно-красиві* подруги, *розмашисто-гострий* профіль та ін.;
- властивості предметів: *гулкостінна* посилка, *тупоносі* черевички, *чорнильно-заплакане* (оголошення), *двоколісний* велосипед;
- відношення до простору: *глибоководне* занурення, *п'ятикімнатна* квартира, *щось утробно-загруднинне*;
- відношення до часу: *п'ятирічне* пальчище, *середньовічний* вертеп, *тисячолітній* погляд, *чотирилітньо-пушисті* кучері;
- відношення до кількості: *багатосерійна* недоля;
- якість: *безіменно-пропаще* людство, *щось бентежно-доросле*, *невідліпно-в'язка* присутність, *незглибимо-насичене* життя, *нестерто-яскрава* сила, *тепло-шоколадний* інтим (голосу), *нав'язливо-безглузді* уривки розмов та ін.

За вираженням різних відчуттів складні прикметники можна об'єднати в такі тематичні групи:

ті, що передають колірну ознаку: *жовтогарячий* місяць, *золотонога* дівчинка, *карамельно-жовта* підлога, *місячно-бліда* пляма, *надривно-малиновий* плащ, *темно-вишневий* рум'янець, *темно-горіхові* лики та ін.;

ті, що передають одоративні (запахові) відчуття: *млосно-солодкий* пах (запах), *нудотно-солодкавий* сморід, *солодкаво-нестерпний* запах, *прохолодно-вільготний* віддих землі, *лоскотно-духмяний* пух;

ті, що передають дотикові відчуття: *гадючо-холодні* ноги, *ніжні-ніжні* лапи;

ті, що передають слухові відчуття: *колодязно-нутряний* крик, *затишно-булькотлива* тьма.

Переважна більшість складних прикметників у творах Оксани Забужко є **авторськими неологізмами**, а саме: *конфітурно-морозивний* слід, *гулкостінна* посилка, *чорнильно-заплакане* (оголошення), *утробно-загруднинне* (щось), *чотирилітньо-пушисті* кучері. Можна виділити такі тематичні групи:

- лексеми на позначення кольору: *густо-рожева* плоть, *золотонога* дівчинка, *каламутно-жовтявий* ядух, *карамельно-жовта* підлога, *місячно-бліда* пляма, *надривно-малиновий* плащ та ін.;

- прикметники на позначення зовнішніх рис людини: *вухоослий* дідок, *гіллясто-нервові* руки, *гротесково-пісні* англійки, *заклякло-оцупкувата* рука, *кубістично-кістляве* плече, *пекучо-яскрава* сестра, *ренесансно-красиві* подруги, *розмашисто-гострий* профіль та ін.

Отже, у творах Оксани Забужко є велика кількість складних прикметників. Їх переважна більшість утворена способом основоскладання на основі підрядних та сурядних сполучень іменників і прикметників, іменників і числівників, двох прикметників. Декілька складних прикметників утворено словоскладанням та складносуфіксальним способом із додаванням суфікса *-н-*. Складні слова у творчості Оксани Забужко належать до таких лексико-тематичних груп: матеріал, внутрішні та зовнішні риси людини і тварини, властивості предметів, відношення до часу і простору, відношення до кількості, якість, відчуття. Найбільшою є кількість прикметників на позначення кольору, зовнішніх рис людини та якості ознаки. Велика кількість складних прикметників у творчості О.Забужко є авторськими новотворами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабій І.М. Номінативно-естетична функція складних слів у творах Івана Франка. Наукові записки ТНПУ ім. В.Гнатюка. Серія : Мовознавство, №1 (13). Тернопіль, 2005. С. 183-191.
2. Забужко О. С. Диригент останньої свічки. Київ : Радянський письменник, 1990. 140 с.
3. Забужко О. Сестро, сестро : Повісті та оповідання. 2-ге вид. Київ: Факт, 2004. 240 с.
4. Левицький А. Е, Шелудько А. В. Функціонування композитів української та англійської мов: зіставний аспект. *Studia Linguistica*. Київ : КНУ ім.Т.Шевченка, 2009. №3. С. 153-161.
5. Плющ М. Я. Граматика української мови: підручник. У 2 ч. Київ : Вища школа, 2005. 286 с.
6. Феномен творчості Оксани Забужко // уклад.: Максименко М.Г. Полтава, 2015. 24 с.

Янковська Юлія
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина

СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЄПРИКМЕТНИКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «СОЛОДКА ДАРУСЯ» МАРІЇ МАТІОС)

Традиційно дієприкметник визначають як особливу форму дієслова, що виражає ознаку за дією або станом і має граматичні особливості дієслова та прикметника. Оскільки у мовознавстві відсутні праці, предметом аналізу яких були б дієприкметники у творах Марії Матіос, наше дослідження є актуальним.

Мета статті – описати семантику та граматичні особливості дієприкметників у сучасній українській мові, розглянути функціонування дієприкметників у романі «Солодка Даруся» Марії Матіос.

Проза Марії Матіос, будучи оригінальним і самобутнім явищем, максимально відповідає ідейно-стильовим параметрам української літератури порогу тисячоліть. Окремі грані творчої еволюції письменниці зауважено у відгуках Я. Голобородька, М. Шевченка, Б. Червона та ін. Про неї охоче пишуть тижневики «Друг читача», «Голос України», «Літературна Україна», «Дзеркало тижня» та ін. Роман Марії Матіос «Солодка Даруся» називають українською історією 30-х-70-х років ХХ століття в її буковинському й галицькому ареалах.

У сучасній лінгвістиці існують різні погляди науковців на частиномовний статус дієприкметника. «Одні мовознавці, уважаючи, що він означає ознаку предмета за дією, зближують його з прикметником, інші ж, стверджуючи, що дієприкметник виражає дію як ознаку предмета, уважають його однією з форм дієслова» [1, с. 11]. Деякі дослідники виокремлюють дієприкметник у самостійну частину мови.

«Об'єктивно ж фактом у мові є існування дієприкметника як самостійного лексико-граматичного класу», – стверджує Г. Гнатюк [2, с. 228]. О. Пешковський розглядав дієприкметник як змішану частину мови, а В. Виноградов – як проміжну між дієсловом і прикметником гібридну дієслівно-прикметникову форму. І. Вихованець, А. Грищенко, І. Кучеренко, Ю. Шевельов уважають, що дієприкметникові переважають прикметникові ознаки, і тому його слід кваліфікувати як віддієслівний прикметник. На думку В. Горпинича, дієприкметником є «...вербоїдна не дієвідмінювана форма, що означає дію як ознаку предмета, виражену морфологічними категоріями дієслова і прикметника» [3, с. 213].

Дієприкметник «як утворення змішаного гібридного характеру одержує дієслівні категорії разом з основою дієслова, яким він мотивується, прикметникові – разом з флексією» [2, с. 225].